

Anna Czura

Uniwersytet Wrocławski

<https://orcid.org/0000-0001-5234-6618>

anna.czura@uwr.edu.pl

Magdalena Maziarz

Uniwersytet Wrocławski

<https://orcid.org/0000-0003-0569-9036>

magdalena.maziarz@uwr.edu.pl

Agata Słowik-Krogulec

Uniwersytet Wrocławski

<https://orcid.org/0000-0002-5530-3880>

agata.slowik-krogulec@uwr.edu.pl

Wprowadzenie

Pokłosiem Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Dydaktycznej Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego „Uczenie się i nauczanie języków obcych w złożonej i dynamicznej rzeczywistości”, która odbyła się we Wrocławiu w 2023 roku, są dwa tomy Neofilologa. W czerwcowym tomie zamieszczono teksty skupione wokół osoby nauczyciela oraz różnych aspektów nauczania języka obcego w trzeciej dekadzie XXI wieku. W niniejszym tomie kierujemy uwagę na uczących się, ich potrzeby oraz możliwości, narzędzia i sposoby uczenia się języków obcych w dzisiejszej złożonej rzeczywistości.

Perspektywa historyczna pozwala zauważyć nieustająco zmieniające się postrzeganie roli uczniów w edukacji językowej w zależności od zastosowania wiodącego w danym momencie podejścia teoretycznego i metody nauczania. Ewolucja od biernego odbiorcy nauczanych treści po aktywnego uczestnika procesu dydaktycznego niesie ze sobą konkretne zmiany

w zakresie doboru narzędzi uczenia się i nauczania, omawianych treści oraz doskonalonych umiejętności. Podejścia zorientowane na uczniach postrzegają ich jako aktywnych uczestników procesu kształcenia i podkreślają istotność ich cech i kompetencji wnoszonych do klasy.

Artykuły zawarte w tym tomie poruszają szerokie spektrum tematów związanych z procesem uczenia się języków obcych, od nowoczesnych technologii edukacyjnych, poprzez znaczenie indywidualnych cechowościowych, aż po wielojęzyczność i transjęzyczność. Autorzy analizują znaczenie motywacji, emocji oraz samoregulacji, podkreślając ich kluczową rolę w osiągnięciu sukcesu językowego, ważnego zwłaszcza w kontekście rosnącej globalizacji i różnicowania kulturowego. Te czynniki są szczególnie istotne, gdy uczący się muszą radzić sobie z presją zewnętrzną i dążyć do realizacji własnych celów edukacyjnych, co wymaga nieustannego poszukiwania równowagi między oczekiwaniami społecznymi a osobistymi aspiracjami. W tomie tym znajdziemy także analizy dotyczące wykorzystania mobilnych technologii edukacyjnych, które otwierają nowe możliwości zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli, pozwalając na bardziej elastyczne, spersonalizowane podejście do nauki języka, nie wykluczając przy tym stosowania sprawdzonych, tradycyjnych metod nauczania i form uczenia się.

Przedstawione w tomie badania, teoretyczne rozważania i studia przypadków dają szansę na optymalizację procesów edukacyjnych w coraz bardziej zglobalizowanym świecie i dostarczają cennych wskazówek zarówno badaczom, jak i praktykom w dziedzinie glottodydaktyki. Wybrane teksty oferują kompleksowy przegląd współczesnych podejść do nauczania i uczenia się języków obcych, które – jak pokazuje tematyka dwóch tomów pokonferencyjnych – są ze sobą nierozzerwalnie związane i zajmują istotne miejsce w złożonym i dynamicznie zmieniającym się kontekście edukacyjnym.

Otwierający poniższy zbiór tekst **Marioli Jaworskiej**, zatytułowany „M-learning w nauce języków obcych – potencjał i ograniczenia”, to przegląd teorii i badań nad uczeniem i nauką mobilną. Autorka odnosi się do dotychczasowych prób zdefiniowania nauki mobilnej jako nowego paradygmatu uczenia się, przedstawia ustalenia teoretyczne dotyczące MALL oraz dokonuje przeglądu badań nad M-learningiem w kontekście uczenia się języków obcych. Zauważa, że konieczne są dalsze badania empiryczne dostarczające dowodów na to, czy i jak korzystanie z technologii mobilnych może optymalizować naukę języków obcych oraz podkreśla konieczność skupienia uwagi na osobie uczącej się, a nie tylko na możliwościach związanych z rozwojem technologii.

Katarzyna Karpińska-Szaj i **Bernadeta Wojciechowska** w artykule „Kompetencje akademickie studentów neofilologii. Postrzeganie problematyki w artykule naukowym” podejmują problem złożoności czytania,

rozumienia i interpretacji tekstów akademickich w szkolnictwie wyższym. Autorki zastanawiają się nad sposobem, w jaki studenci studiów magisterskich (współ)konstruują reprezentację przeczytanego tekstu, a także nad wpływem pracy grupowej na rozwijanie świadomości epistemologicznej. Część empiryczna artykułu przedstawia badanie w działaniu, którego celem było określenie dynamiki rozwoju kompetencji akademickich studentów podczas czytania artykułu naukowego. Szczególną uwagę poświęcono trudnościom w postrzeganiu kluczowych elementów problematyki, które wynikają z nakładania się w tekście warstw dyskursywnej, epistemicznej i epistemologicznej.

Artykuł „Monitorowanie procesu pisania w języku obcym. Analiza przerw z perspektywy Teorii Systemów Dynamicznych” autorstwa **Iwony Kowal** także rozpatruje proces uczenia się z perspektywy ucznia. Tekst poświęcony jest sprawności pisania oraz funkcji monitorowania całego procesu tworzenia tekstu, w którym istotną rolę pełnią częstość i długość przerw. Przeprowadzone badanie o charakterze podłużnym wśród studentów filologii szwedzkiej z wykorzystaniem Teorii Systemów Dynamicznych pozwoliło nie tylko wykazać tendencje średnie dla całej grupy, ale także wskazało indywidualne ścieżki rozwojowe w monitorowaniu tekstu pisanego, uwydatniło zmienności wewnątrz- i międzyosobnicze oraz uwidocznilo interakcje procesu pisania z rozwojem złożoności, poprawności i płynności.

Hadrian Lankiewicz, opierając się na teoriach ekolingwistycznych, podkreślających koncepcję (trans)języczności, opisuje badania mające na celu obserwację sposobu postrzegania sukcesu w nauce języka angielskiego jako drugiego (J2) przez wielojęzycznych studentów lingwistyki stosowanej. Dane zebrane za pomocą wywiadów grupowych wykazały, że język angielski zajmuje ważne miejsce w repertuarze językowym studentów, a jego policentryczny charakter pozwala studentom czuć się jego pełnoprawnymi użytkownikami J2. Oznacza to, że nie mierzą własnego sukcesu i kompetencji językowej względem standardów użytkowników natywnych. Badanie pozwala lepiej zrozumieć proces oceny nauki języka przez osoby wielojęzyczne, uwzględniając ich pełny repertuar językowy w procesie nauki języka obcego.

Złożoność procesu uczenia się podejmuje także **Anna Seretny** w artykule „Kompetencja leksykalna nastoletnich użytkowników języka polskiego jako odziedziczonego i ojczystego w ujęciu komparatywnym”. Autorka rozpatruje różnice między polszczyzną odziedziczoną a rodzimą w kontekście kompetencji leksykalnej. Przedstawia jednocześnie wyniki uzyskane na teście kompetencyjnym przez polskich i zagranicznych nastolatków z zadań sprawdzających, bezpośrednio lub pośrednio, stopień opanowania słownictwa. Badanie wykazało istotne różnice między obiema grupami na wyraźną niekorzyść uczniów z obczyzny.

Maricio Veliz-Campos i współautorzy przedstawiają wyniki badania, którego celem było zweryfikowanie wpływu motywacji, talentu oraz krótkiej pamięci fonologicznej na umiejętność słuchania w języku obcym. Wzięta w nim udział liczną grupą (N = 104) przyszłych nauczycieli, będących studentami jednego z uniwersytetów w Chile. Analiza regresji wykazała, że najsilniejszym predyktorem okazała się pamięć fonologiczna. Wpływ na umiejętność słuchania miał też jeden z komponentów motywacji, tj. wcześniejsze doświadczenie w słuchaniu.

Celem badania przedstawionego w artykule **Małgorzaty Baran-Łucarz** jest określenie korelacji cech osobowości Wielkiej Piątki z osiągnięciami w zakresie wymowy studentów filologii angielskiej, którzy ukończyli systematyczny, długoterminowy i ukierunkowany na wymowę roczny kurs praktycznej fonetyki. Biegłość w wymowie studentów odnosiła się do ich kompetencji fonologicznej, artykulacji wybranego słownictwa i jej poprawności. Wyniki analizy korelacji wykazały, że otwartość na doświadczenia i sumienność były pozytywnie powiązane z osiągnięciami w zakresie wymowy. Badanie podkreśla również rolę refleksyjności w nauce wymowy i sugeruje, że wysiłek i systematyczna praktyka mogą znacząco wpływać na postępy w tym zakresie.

Magdalena Biątek skupia się na samoregulacji uczących się w procesie opanowania języka niemieckiego. Opisuje przebieg badania opartego na koncepcji „Ja idealnego” i interwencji pedagogicznej. „Ja idealne” jest jednym z trzech elementów systemu motywacyjnego w nauce języka drugiego. Autorka opisuje badanie, którego etapy to: wywiad półustrukturyzowany przed interwencją pedagogiczną, interwencja pedagogiczna oraz wywiad półustrukturyzowany po interwencji pedagogicznej. We wnioskach czytamy, że koncepcja dydaktyczna, która koncentruje się na rozwijaniu słownictwa oraz mówienia, dostarczająca informacji o funkcjonowaniu pamięci i opierająca się na pracy z materiałem autentycznym, ze szczególnym uwzględnieniem mowy formułicznej, przyczynia się do śmielszych, bardziej rozbudowanych i szczegółowych wyobrażeń o sobie samym jako uczącym się języka obcego. Autorka wskazuje także elementy, które wymagają dalszego doskonalenia, aby możliwe było zastosowanie prezentowanej interwencji na szerszą skalę.

Artykuł **Katarzyny Rokoszewskiej** opisuje część badania panelowego, którego celem było zweryfikowanie związków między semestralnym tempem wzrostu wybranych wskaźników złożoności syntaktycznej i leksykalnej, które mogą zachodzić zarówno wewnątrz obu systemów, jak i między nimi, w tekstach w języku obcym. Badanie było oparte na Pisemnym Rozwojowym Korpusie Języka Angielskiego Polskich Uczniów. Zawiera on ponad 1900 tekstów, które powstały w wyniku 21 powtarzanych pomiarów, którym poddano 100 uczniów w ciągu trzech lat w szkole średniej. Badanie wykazało, że co

semestr nominalizacja rozwijała się szybciej niż subordynacja i koordynacja, a zróżnicowanie leksykalne rośnie szybciej niż gęstość i zaawansowanie leksykalne na semestr. Ponadto, zebrane dane potwierdziły, że związki między semestralnym tempem wzrostu wskaźników syntaktycznych i leksykalnych były bardziej wspierające (pozytywne o większej sile) w obrębie tego samego systemu niż między nimi.

Artykuł **Marzeny Wawrzeń** opisuje problemy napotymane przez studentów kierunku *Studia polskie dla cudzoziemców*, który umożliwia naukę języka polskiego w ramach edukacji uniwersyteckiej. Jak podkreśla Autorka, ze względu na rosnącą liczbę studentów z Ukrainy, cele, efekty oraz treści nauczania na ww. kierunku powinny zostać przekształcone, aby odpowiadać specyficznym potrzebom językowym studentów zza wschodniej granicy. Artykuł przedstawia zatem cele i priorytety dydaktyczne studentów z Ukrainy i zestawia wyniki badań z zasadami współczesnej metodyki nauczania języka polskiego jako obcego w odniesieniu do Słowian wschodnich.

Aleksander Wiater w artykule pt. „O ewolucji wyobrażeń i praktyki w zakresie prowadzenia dzienniczka uczącego się. Refleksje nad wynikami badania własnego” analizuje zmiany w sposobie prowadzenia dzienniczka, które sprawiają, że staje się on nie tylko miejscem refleksji, ale także platformą wymiany doświadczeń związanych z nauką, w tym strategii metapoznawczych i społecznych. Autor przedstawia wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów filologii francuskiej na Uniwersytecie Wrocławskim, mających na celu zdobycie wiedzy na temat preferencji dotyczących otwartej lub zamkniętej formy prowadzenia dziennika. W trakcie badań longitudinalnych zebrano opinie uczestników, które wskazywały na zalety i wady obu form dziennika oraz oceniały jego przydatność w refleksji nad stosowanymi strategiami nauki.

W erze złożonej i dynamicznej rzeczywistości, nauczyciele stają przed ciągłym wyzwaniem rozwijania kompetencji przydatnych w XXI wieku i w tym celu poszukują innowacyjnych rozwiązań dydaktycznych. W zamykającym tomie tekście, **Klaudia A. Kruszyńska** podjęła temat rozwijania kreatywności poprzez wykorzystanie wielojęzycznych repertuarów uczniów szkoły średniej w Katalonii. Tworzyli oni wspólnie prace literackie (piosenki, wiersze i opowiadania) we wszystkich znanych im językach. Wyniki tego studium przypadku sugerują, że zachęcanie uczących się do korzystania z ich różnorodnych zasobów językowych może wzmacniać ich kreatywność językową. Co więcej, projektowanie otwartych zadań i stworzenie bezpiecznego środowiska mają kluczowe znaczenie w zachęcaniu ich do wesołego i niekonwencjonalnego używania języka w celach twórczych.

Artykuły zebrane w tym tomie pozwalają na przyjrzenie się złożoności procesu uczenia się w dynamicznie zmieniającym się świecie. Zmiany

geopolityczne, społeczne, technologiczne, czy kulturowe nie pozostają bez wpływu na edukację, więc tym ważniejsza staje się możliwość poznania perspektywy osób uczących się – ich potrzeb, wyzwań i preferencji. Życząc owocnej lektury, mamy nadzieję, że powyższe teksty będą stanowić inspirację do dalszej pracy dydaktycznej i badawczej.